Ex Praefatione ad editionem I.

In hac Theologia morali utrumque studui conjungere, ut et principia in qualibet re ponerem atque rationes eorum redderem, brevius aut longius pro rerum gravitate et difficultate, et ex principiis singularia — ut spero, pro practico usu non pauca —, deducerem atque ad principia referrem. Quo successu, alii judicaverint. Labori utique non peperci, ut et uberem doctrinam pro usu confessariorum traderem, et quae plana non erant, theoretice explanarem.

Hinc factum est, ut ex illis rebus, quae in practico sacerdotali officio et in confessarii munere scitu necessaria sunt, nihil omittere statuerim, quamquam complura etiam ad jus canonicum aut ad theologiam pastoralem alii relegaverint. Neque enim pro sola schola scripsi, sed etiam pro usu sacerdotum privato: quare me multorum exspectationem fefellisse crederem, nisi istas quaestiones, ut: practicum in confessionali agendi modum, censuras ecclesiasticas, matrimonii impedimenta etc., tradidissem.

In ipsa doctrina secutus sum praecipue S. Thomam Aquinatem et S. Alphonsum de Ligorio, illustres Ecclesiae Doctores, non ita tamen, ut non etiam aliorum rationibus, si quae mihi probabantur, aliquid darem. Neque sane licuit, illorum auctoritate plane restringi, quum complura ab iis non tractata pro exsurgente rerum exigentia fuerint tractanda. Quo magis autem in quibusdam quaestionibus me tantorum Doctorum auctoritate destitutum videbam, eo magis studui tum rationibus tum aliorum scriptorum numero et pondere rem comprobare.

Neque tamen ille sum, qui inter infinitas fere quaestiones in nulla re me defecisse vel errasse confidam. Quod igitur erratum est, benignus lector meae infirmitati adscribat; si quid bonum repererit, id Deo, bonorum omnium auctori et datori, tribuat: ad cujus honorem, qui in salvandis hominibus eorumque moribus perficiendis maxime consistit, si aliquid contulisse mihi concessum est, id pro summo praemio habeo. A sana doctrina et catholica norma sciens non recessi; atque ex nunc me et omnia, quae scripsi, Ecclesiae ejusque Magisterio ex toto animo plane submitto.

Scribebam in castello Blijenbeck in festo S. Michaelis Archang. die 29. Septembris 1883.

Auctor.

Index synopticus vol. I. theologiae moralis.

Prolegomena.

Pag.
§ 1. Definitio theologiae moralis . . . 1
§ 2. Utilitas theologiae moralis . . . 3
§ 3. Modus materiam tractandi . . . 3
§ 4. Divisio totius tractationis . . . 4

Theologia moralis generalis.

Liber unicus.

Tractatus I.

De actibus humanis eorumque moralitate.

Caput I. Notio et divisio actuum humanorum . . . 9
Caput II. De actibus humanis secundum interna principia.
Art. I. De voluntario ejusque conditione.
§ 1. Voluntarii generalis explicatio et divisio . . . 11
§ 2. De interna voluntarii affectione, seu de libero . . . 14
§ 3. De variis voluntatis actibus . . . 16
§ 4. De voluntario indirecto et in causa speciatim considerato 19
Art. II. De voluntarii obstaculis.
§ 1. De ignorantia, ut voluntarii et liberi impedimentum est . 22
§ 2. De concupiscentia . . . 25
§ 3. De metu et violentia . . . 28
Caput III. De moralitate actuum humanorum generatim.
§ 1. Notio et conceptus moralitatis . . . 29
§ 2. De fontibus moralitatis . . . 30
§ 3. De indifferentia actuum humanorum . . . 35

Tractatus II.

De regula actuum humanorum.

Sectio I.

De Regula proxima seu de Conscientia.

Caput I. Notio et divisio conscientiae . . . 39
Caput II. De conscientiae qualitatibus et vitiis.
Art. I. De conscientia recta et erronea . . . 41

Pag.
Art. II. De conscientia certa et dubia 42
Art. III. De conscientia scrupulosa.
§ 1. Ejus notio 46
§ 2. De origine scrupulorum 47
§ 3. De signis hominis scrupulosi 48
§ 4. De remediis scrupulorum 49
Art. IV. De conscientia laxa 53

Sectio II.

De Regula actuum humanorum remota seu de Lege.

Caput I. De notione et essentia legis 54
Caput II. De necessaria legis certitudine ejusque ad conscientiam relatione, atque de variis theologiae moralis systematis 58
Art. I. Expositio diversorum systematum 59
Art. II. Probabilismus exponitur, et probatur ejus veritas.
§ 1. Notiones praeviae et status quaestionis 62
§ 2. Argumentum externum, historico-theologicum . . . 66
§ 3. Argumenta interna directa 72
§ 4. Argumentum internum indirectum 74
Art. III. Vindicatur probabilismus ab objectionibus 75
Art. IV. De regulis subsidiariis, quae usum probabilismi magis determinant 82
Art. V. Quaedam de practico usu probabilismi monita.
§ 1. De practica distinctione inter probabilitatem juris et facti 86
§ 2. De efformando dictamine in dubio practico . . . 87
§ 3. De usu duarum opinionum sibi contrariarum . . . 87
§ 4. De eligendis opinionibus ex parte confessarii . . . 88
Caput III. De elementis legis singillatim consideratis.
Art. I. De auctore legis ejusque legislatione 90
Art. II. De objecto legis 94
Art. III. De legis subjecto.
§ 1. De legis subjecto generalia principia 97
§ 2. De clericis eorumque sub civili lege subjectione . . 100
§ 3. De peregrinorum et vagorum sub lege subjectione . . 101
§ 4. De ipso legislatore ut legis subjecto 102
Art. IV. De effectu legis seu obligatione.
§ 1. De legis obligatione in se ejusque interpretatione . . 104
§ 2. De legis obligatione implenda 106
Caput IV. De legis ejusque obligationis cessatione.
Art. I. De excusatione a lege 108
Art. II. De dispensatione 111
§ 1. Quis in quibus dispensare possit 112
§ 2. Quae sint causae dispensationis 115
§ 3. De dispensationis interpretatione 116
§ 4. De dispensationis cessatione 117
Art. III. De legis abrogatione et derogatione.
§ 1. De abrogatione, quae ab ipso Superiore oritur . . 118
§ 2. De abrogatione, quae a populo incipit, seu de desuetudine 119
Art. IV. De cessatione legis propter finem cessantem . . . 121

Pag.
Caput V. De praecipuis legum speciebus generalis tractatio.
§ 1. De lege aeterna et naturali 122
§ 2. De legibus, quae juris gentium dicuntur 126
§ 3. De lege positiva divina 128
§ 4. De lege (positiva) humana, speciatim de ecclesiastica . 130
§ 5. De lege directiva, poenali, mixta 135
§ 6. De lege irritante 137
§ 7. De privilegio 139

Tractatus III.

De Discordia et Concordia cum regula actuum humanorum, seu de peccati reatu et bonorum operum merito.

Sectio I.

De Peccato.

Caput I. De notione et malitia peccati.
§ 1. Explicatur peccatum ejusque malitia generatim . . 142
§ 2. De distinctione inter peccatum mortale et veniale . . 147
Caput II. De distinctione peccatorum quoad species et numerum.
Art. I. Generales regulae.
§ 1. Specificae distinctionis generales regulae 153
§ 2. Numerica distinctio 154
Art. II. De peccatorum internorum specifica distinctione . . . 156

Sectio II.

De Merito actuum humanorum.

Caput I. Summa capita ex theologia dogmatica collecta 163
Caput II. Practica documenta circa meritum 166

Theologia moralis specialis.

Pars I.

De Virtutibus et Officiis vitae christianae eorumque laesione.

Liber I.

De Virtutibus et Officiis circa Deum et divina bona.

Tractatus I.

De Virtutibus Theologicis.

Caput I. De fide.
§ 1. De fidei notione 173
§ 2. De excellentia et necessitate fidei 176
§ 3. Necessitas fidei quoad objecta credenda 177
§ 4. Necessitas fidei quoad actum fidei eliciendum . . . 181
§ 5. De obligatione fidem externe confitendi 183

Pag.
§ 6. Obligatio ecclesiastica professionem fidei publicam emittendi 186
§ 7. De peccatis contra fidem 187
Caput II. De spe.
§ 1. Quid sit spes 192
§ 2. De spei necessitate 194
§ 3. De peccatis contra spem 195
Caput III. De caritate.
§ 1. Notio et objectum caritatis 198
§ 2. De caritatis excellentia et necessitate 202
§ 3. Peccata contra caritatem 205
Appendix seu recapitulatio praecipuorum peccatorum contra virtutes theologicas (primum decalogi praeceptum) 206

Tractatus II.

De virtute Religionis.

Caput I. De natura religionis et de actibus, qui *intrinsecus* ad eam spectant 208
Caput II. De actibus, qui principaliter religionis *exercitium* spectant.
Art. I. De actibus positivis, quibus religionem exercere jubemur . 211
§ 1. De adoratione et sacrificio 212
§ 2. De oratione 213
§ 3. De reverentia rebus sacris exhibenda 218
Art. II. De actibus per religionem prohibitis 219
§ 1. De peccatis superstitionis.
Punctum I. Notio et divisio 220
Punctum II. De superstitionis malitia 221
Punctum III. De magnetismo et spiritismo 225
§ 2. De peccatis irreligiositatis 228
Punctum I. De blasphemia 229
Punctum II. De tentatione Dei 233
Punctum III. De sacrilegio 236
Punctum IV. De simonia 239
Appendix reliquorum praecipuorum peccatorum contra I. praec. decalogi 250
Caput III. De actibus, qui secundarie ad exercitium religionis pertinent.
Art. I. De juramento 251
§ 1. De natura juramenti 252
§ 2. De obligatione juramenti 257
§ 3. De obligationis juratoriae dissolutione 262
§ 4. Appendix de adjuratione 262
Art. II. De voto 264
§ 1. De actu vovendi 265
§ 2. De re, quae promittitur in voto 268
§ 3. De voti obligatione 272
§ 4. De voti seu ejus obligationis cessatione.
Punctum I. De irritatione directa et indirecta . . . 279
Punctum II. De dispensatione et commutatione votorum . 284
Appendix praecipuorum peccatorum contra secundum decalogi praeceptum 291

Pag.
Caput IV. De exercitio religionis hominis, ut socialis est.
Art. I. De religionis exercitio per statum religiosum.
§ 1. Praeambula de statu perfectionis in genere . . . 293
§ 2. De essentià statûs religiosi 295
§ 3. De vocatione ad statum religiosum, et de obstaculis . 305
§ 4. De obligatione religiosi generatim sumpta . . . 312
§ 5. De obligatione singulorum votorum.
Punctum I. De voto religiosae paupertatis . . . 314
Punctum II. De voto castitatis religiosae 321
Punctum III. De obedientia religiosa 322
Appendix peccatorum praecipuorum circa vitam religiosam . . . 327
§ 6. De favoribus religiosorum 328
Art. II. De sociali religionis exercitio communi ab Ecclesia praecepto 328
§ 1. De requie festiva 329
§ 2. De participatione Ss. Missae sacrificii 335
Appendix peccatorum praecipuorum contra tertium decalogi praeceptum 341

Liber II.

De Virtutibus et Officiis circa homines humanaque bona.

Divisio I.

De Extensione Theologicarum Virtutum ad hominem ut objectum secundarium.

Caput I. De caritate, quam homo sibi ipse debet.
Art. I. De notione et officio caritatis erga nosmetipsos in genere . 343
Art. II. De cura nobismetipsis ex caritate debita in specie . 343
§ 1. De cura circa corpus vitamque propriam . . . 344
§ 2. De cura hominis circa vitam suam supernaturalem . . 350
§ 3. De cura illorum bonorum, quibus homo ut mediis indiget 352
Caput II. De caritate erga proximum positive exercenda . . . 354
Art. I. De interno actu caritatis erga proximum 355
Art. II. De externis actibus caritatis erga proximum.
§ 1. De obligatione proximis opem ferendi generatim . . 358
§ 2. De eleemosyna corporali in specie 362
§ 3. De spirituali quasi-eleemosyna seu de correctione fraterna 365
Caput III. De caritate negative servanda, seu de peccatis contrariis.
Art. I. De inimicitia atque de caritate inimicis debita.
§ 1. De notione odii et peccatorum similium . . . 368
§ 2. De caritate inimicis debita 371
Art. II. De scandalo et cooperatione 374
§ 1. De scandalo 375
Punctum I. Principia de scandalo explicantur et illustrantur 376
Punctum II. Peculiares actiones cum scandalo conjunctae discutiuntur 381

Pag.
§ 2. De cooperatione presse sumpta.
Punctum I. Tractantur principia de cooperatione generatim 386
Punctum II. Singulares actiones seu cooperationes discutiuntur 389
Art. III. De reliquis peccatis caritati oppositis 406
Appendix praecipuorum peccatorum contra caritatem erga hominem . 407

Divisio II.

De Virtutum Moralium, quae curam humanarum rerum ordinant, deque contrariorum vitiorum conceptu et notione.

Sectio I.

Caput unic. De virtutibus moralibus in genere, earum relatione ad diversos habitus supernaturales 408

Sectio II.

Caput unic. De virtute **Prudentiae** ejusque partibus 412

Sectio III.

De Fortitudine et virtutibus annexis.

Caput I. De fortitudine 417
Caput II. De prioribus virtutibus fortitudini annexis, de magnanimitate et magnificentia 419
Caput III. De aliis virtutibus fortitudini annexis, de patientia, perseverantia et similibus 421

Sectio IV.

De Temperantia et virtutibus annexis.

Caput I. De temperantia ejusque speciebus 423
Caput II. De annexis virtutibus circa iram et vindictam 425
Caput III. De modestia et studiositate 426
Caput IV. De humilitate 428
Caput V. Appendix de vitiis seu peccatis capitalibus 433

Sectio V.

De Justitia et virtutibus annexis in genere.

Caput I. De justitia.
§ 1. Notiones justitiae et juris 439
§ 2. De subjecto dominii et juris in genere 443
§ 3. De objecto juris in genere 444
§ 4. De obligatione justitiae, ejusque laesae reparatione . . 446
Caput II. De virtutibus justitiae annexis iis, quae morale tantum debitum continent 449
Caput III. De virtutibus justitiae annexis, quae debitum legale respiciunt: pietate, observantia, obedientia 455

Pag.

Divisio III.

De singulis Objectis, circa quae virtutes morales et officia humanarum rerum exercentur.

Tractatus I.

De officiis et peccatis, quae Bonum Ordinis Socialis spectant.

Caput I. De mutua obligatione in societate domestica.
§ 1. De obligatione parentum 459
§ 2. De obligatione filiorum 467
Appendix peccatorum praecipuorum contra quartum praeceptum inter parentes et filios 470
Caput II. De mutua obligatione in societate publica.
Art. I. De relatione inter Principes et subditos.
§ 1. De obligatione Principum et rei publicae rectorum . . 471
§ 2. De obligatione subditorum 472
§ 3. De obligatione populi concurrendi ad gubernandum . 473
Art. II. De publicis justitiae administris, eorumque cum civibus relatione.
§ 1. De judice 474
§ 2. De actore, vel de accusatione et denuntiatione . . . 481
§ 3. De reo.
Punctum I. Circa confessionem criminis 483
Punctum II. Circa probationis allatae vim frangendam . 484
Punctum III. Circa poenam declinandam 485
§ 4. De teste in judicio 487
§ 5. De advocato 489
§ 6. De publicis scribis et notariis 489
§ 7. De apparitore aliisque inferioribus ministris . . . 490
Caput III. De obligatione inferiores inter et Superiores in subjectione accidentali, famuli ad herum, discipuli ad magistrum . . . 491

Tractatus II.

De officiis atque peccatis circa Bonum hominis Individuale, vitam et personam.

Caput I. De cruenta defensione 494
Caput II. De cruenta punitione 497
Caput III. De caede hominis innocentis et de abortu 498
Caput IV. De duello 506
Caput V. De bello 508
Appendix peccatorum praecipuorum contra quintum decalogi praeceptum . 512

Tractatus III.

De officiis circa Bonum Conjugale ac de luxuriae peccatis.

Caput I. Generalis luxuriae conceptus ejusque malitia 513
Caput II. Discussio singularum actionum luxuriae imperfectae . . . 516

Pag.

Caput III. De luxuria perfecta seu consummata 519
§ 1. De peccato luxuriae consummatae naturali . . . 520
§ 2. De peccato luxuriae innaturali solitario seu de pollutione 520
§ 3. De sodomia 524
§ 4. De bestialitate 525
Caput IV. De peccatis luxuriae cum alia malitia specifica conjunctis . . 526

Tractatus IV.

De Bonis externis seu Fortunae atque humanis erga illa officiis.

Sectio I.

De Jure hominis in bona fortunae.

Caput I. De variis juris speciebus 530
Caput II. De temporalium bonorum dominii subjecto.
§ 1. De dominio filiorum familias 532
§ 2. De bonis uxorum 536
§ 3. De dominio clericorum 540
§ 4. De dominio scriptorum 546
Caput III. De modo acquirendi dominium et jura.
Art. I. De modo acquirendi originario.
§ 1. Notiones generales 548
§ 2. Occupatio animalium 550
§ 3. De thesauro ejusque occupatione 553
§ 4. De inventione rerum amissarum . , . . . 555
§ 5. De diversarum rerum conjunctione 557
Art. II. De modo acquirendi legali publico jure inducto, sc. de praescriptione.
§ 1. Summaria notio praescriptionis et variarum legum . . 558
§ 2. Quaedam pro confessario circa praescriptionem . . 565

Sectio II.

De Laesione juris alieni in bonis fortunae.

Caput I. De gravitate illius peccati ejusque materiae 568
Caput II. Ablatio rei alienae, quae a furto immunis sit.
§ 1. De necessitate, ob quam bona aliena auferre liceat . . 575
§ 2. De occulta compensatione 577

Sectio III.

De Reparatione juris laesi seu de Restitutione in bonis fortunae.

Caput I. Praeviae notiones 579
Caput II. De radicibus restitutionis principalibus.
Art. I. De priore radice, retentione rei alienae.
§ 1. Generales notiones de rei alienae detentione . . . 581
§ 2. De possessore bonae fidei 582
§ 3. De possessore malae fidei 586
§ 4. De possessore dubiae fidei 590

Pag.

Art. II. De altera radice restitutionis, actione damnificante.
§ 1. Generalia principia 592
§ 2. Discussio primae conditionis actionis damnificantis, sc. „*formaliter* injusta“ 595
§ 3. Discussio secundae conditionis: „contra justitiam *commutativam*“ 598
§ 4. Discussio tertiae conditionis: „*realiter* injusta“ . . 604
§ 5. Discussio quartae conditionis: „damni *efficax causa*“ . 606
Caput III. De restitutione bonorum fortunae ex actionibus per connexionem cum alio damno seu peccato damnificantibus.
§ 1. De tributis eorumque defraudatione 607
§ 2. De militia atque conscriptione, ejusque declinatione . 610
§ 3. De restitutione ex homicidio vel vulneratione oriunda . 613
Appendix de medico ejusque obligationibus 616
§ 4. De restitutione propter fornicationem vel stuprum . . 619
§ 5. De restitutione propter adulterium 621
Caput IV. De restitutione propter actiones *per cooperationem* damnificantes.
§ 1. Jussio et mandatum 623
§ 2. Consilium 625
§ 3. Consensus 628
§ 4. Palpo 629
§ 5. Recursum praebens 630
§ 6. Participatio 630
§ 7. Cooperatio negativa 632
Caput V. De variis restitutionis circumstantiis.
§ 1. De quantitate debiti, et de ordine inter debitores . . 633
§ 2. Cuinam restitutio facienda sit 636
§ 3. Quo ordine debita diversa solvenda sint 639
§ 4. De modo restitutionis peragendae 641
§ 5. De causis a restitutione sive omnino sive ad tempus excusantibus 645

Sectio IV.

De bonorum externorum juriumque Translatione.

Partitio I.

De Contractibus.

Caput I. De contractibus in genere.
Art. I. Notio et divisio contractuum 652
Art. II. De causis contractuum seu de contractu „in fieri“.
§ 1. De objecto seu materia contractuum 655
§ 2. De personis contrahentibus seu de contr. subjecto . . 659
Punctum I. De filiis minoribus 660
Punctum II. De uxoribus 660
Punctum III. De interdictis 661
Punctum IV. De civiliter mortuis 661
§ 3. De consensu seu causa formali contractuum . . . 662
§ 4. De vitiis consensûs.
Punctum I. De errore et dolo 665
Punctum II. De metu 666